

„V NORMÁLNÍM ŽIVOTĚ BYCHOM SE NIKDY DOHRMADY NEDALI.“

Vyprávěná aranžovaná manželství tří generací
v Církvi sjednocení

Andrea Beláňová

Filozofická fakulta MU Brno

**“In Normal Life, We Would Have Never Gotten Together”.
Narratives of Arranged Marriages of Three Generations in
the Unification Church**

Abstract: Arranged marriages, together with mass weddings, are not the only remarkable practices of the Unification Church. Arranged marriages can also be viewed as the central point of the Unification Church members' life histories. These biographies are continuously being created, shared, and retold within the group. Currently, three main generations meet in the Unification Church: the first generation, the second generation, and the neophytes. Members of each generation form their life-stories in a slightly different way. However, as I argue in this article, all of these biographies follow a four-stage structure when speaking about the “matching process”, which leads to the creation of a couple. All three of the generations also incorporate several “more powerful actors” in their narratives, who assist with accepting the chosen life partner and help keep the life trajectory going in the expected and accepted direction. Moreover, humor is always present to relieve any drama in the story. For the analysis, interviews from the Czech, the Slovak, and the American communities of the Unification Church were used, together with the author's field notes and with Unification Church publications.

Keywords: biographies; arranged marriage; matching story; narrative structure; Unification Church

Po skončení bohoslužby jsme se sesedli do kruhu a začala „nedělní škola“. To znamená v podstatě *sharing*, sdílení. Nejdřív jsem byla tázaná já, hlavně na svou náboženskou příslušnost a na mé manželství. Potom jsem vyzvala ostatní, aby sdíleli své příběhy tak, jak to obvykle dělají, když na bohoslužbu dorazí někdo nový. George a Donna mluvili o tom, jak probíhal jejich *matching* skrze fotky. Vyprávějí to formou vtipné historky. Jiná žena, Monica, sdílela svůj příběh o manželovi, který od ní utekl, když jí bylo čtyřicet. Potom jí byl přidělen muž z Grónska, který je mnohem víc věřící, víc než ona, a proto to funguje. Adoptovali spolu děvčátko z jiné munistické rodiny. Další příběh byl od pastora z Koreje, který dostal japonskou manželku. Říkal, že dřív Japonsko nenáviděl, ale nyní se jeho život úplně změnil. [Terénní poznámky, 3. 3. 2013]

Vyprávění vlastních životních příběhů i historek ze života, jejich komunitní sdílení, využívání v rámci bohoslužeb, předávání dalším generacím, jejich předvádění před návštěvníky zvenčí a používání v církevních materiálech je jednou z nejtypičtěších společenských aktivit v rámci Církve sjednocení. Příběhy jsou základem různých projevů, videí a promluv a patří ke každému společnému jídlu i neformálnímu setkání s dětmi. Jejich forma se nápadně opakuje, stejně jako motivy: nejčastěji se hovoří o rodině a dětech, manželství, spojení partnerů do páru a vztahu těchto institucí a praktik k vlastní víře. Proč se tato sdílená vyprávění týkají stále stejných témat? Dá se hovořit o nějaké společné struktuře biografie a jednotlivých příběhů? Tyto otázky mě vedly k sepsání následujícího článku.

Předkládaná stať je jedním z výstupů terénního výzkumu realizovaného od roku 2010.¹ Můj původní zájem směřoval k vyprávěním odpadlíků a jejich budování nové identity poté, co opustili Církev sjednocení, především v české a slovenské komunitě (Beláňová 2011): Další data jsem získávala během ročního výzkumného pobytu ve Spojených státech amerických. Soustřeďovala jsem se především na vyprávění o aranžování sňatků a tzv. *matchingu*,² procesu spojování životních partnerů, který se ukázal jako klíčový okamžik již v odpadlických

¹ Na tomto místě bych chtěla poděkovat všem informantům, kteří se mnou sdíleli své příběhy. Obrovský dík patří mému školiteli Milanu Furdovi za důkladné čtení mé práce a vždy podnětné diskuze. Za vytrvalou podporu jsem vděčná kolegyni Zdeňce Pitrunové a své rodině a přátelům. Značná část výzkumu byla podpořena výzkumným grantem Fulbrightovy nadace, která mi mimo jiné umožnila spolupráci s předním americkým odborníkem Jamesem T. Richardsonem. Tento článek by ovšem nikdy nevznikl bez nezištné pomoci mé mentorky Barbory Spalové, za což jí velmi děkuji.

² Termín *matching* se nepřekládá do češtiny (synonymum by bylo párování či spojování) a mezi českými informanty se běžně skloňuje podle vzoru „hrad“. Vyskytují se také odvozené tvary jako *matchovat* [mečovat] či *zmatchovaný* [zmečovaný]. Stejně používám tyto pojmy v práci i já.

biografiích. Od začátku mě zajímalo, jak je matching zařazován do vyprávění a jak je v jeho rámci konstruován. Zjišťovala jsem, jak je příběh matchingu³ vyprávěn a jak lze popsat *diskurs* tohoto příběhu (Herman 2005; Hájek 2014: 155–156). V neposlední řadě mě zajímá, zda může vyprávění příběhů fungovat v rámci církve jako identitní praktika.

V tomto textu se tedy zaměřuji pouze na jednu část biografií, popisující matching, kterou ovšem považuji za základní. Postupně představuji čtyři fáze, které tvoří strukturu příběhu matchingu, a přibližuji, jak se vyprávěcí postup liší napříč různými generacemi v Církvi sjednocení. Dále upozorňuji na to, jak jsou v příbězích matchingu konstruováni činitelé, které nazývám mocnějšími aktéry, a jaký má jejich výskyt v rámci vyprávění význam. Věřím, že tento příklad může posloužit jako ilustrace procesu, během kterého je v rámci specifické skupiny a velmi specifické praxe, zásadně odlišné od mainstreamového standardu, budováno smysluplné vyprávění a jak je modifikováno pro potřeby jednotlivých generací.

Vymezení pojmů

Používá-li se spojení Církve sjednocení, hovoří se nejprve o malé skupině, kterou na základě svých vizí o nutnosti dokončit dílo Ježíše Krista na Zemi založil v roce 1954 v jihokorejském Pusanu Sun Myung Moon (1920–2012). Později se misionářům podařilo rozšířit větve malého podzemního uskupení téměř do celého světa. Jedna z největších základen se ustálila ve Spojených státech amerických, kde během šedesátých a sedmdesátých let 20. století tvořila Církev sjednocení spolu s Rodinou a hnutím Haré Krišna „velkou trojku“ podněcující silné protikultovní nálady. Postupem času, jak její členové zakládali rodiny a měli děti, se Církev sjednocení stala v USA poměrně běžnou denominací. Druhou největší odnož má v Japonsku, kde stále platí za nebezpečnou sektu a stává se terčem represí ze strany státu. Za třetí největší skupinu se udává ta v Jižní Koreji, kde se rovněž nachází posvátná oblast Cheongpeyong. Existuje též řada velkých komunit v Evropě, celosvětově se hovoří až o milionech přívrženců. Historie česko-slovenské skupiny sahá do roku 1968 k první misionářce Emilii Steberlové a dnes tato odnož čítá asi stovku přívrženců.⁴

³ Používám zde slovní spojení „příběh matchingu“, spíše než „příběh o matchingu“, které by z hlediska jazyka českého dávalo větší smysl. „Příběh matchingu“ dle mého lépe vystihuje propojení prožité zkušenosti s její transformací do narativu.

⁴ Podle Sčítání lidu, domů a bytů v roce 2011 se k Církvi sjednocení v České republice oficiálně přihlásilo 65 občanů.

Moon po sobě zanechal obrovské množství projevů, ale také řadu publikací a videí. Na tyto materiály se v průběhu let nabalovala řada dalších tradic, nepsaných pravidel a prohlášení, jež dohromady tvoří systém, často informanty označovaný jako „Princip“, který zároveň odkazuje k základní knize *Boží Princip (The Divine Principle)*. Církev jakožto instituce byla Moonem v devadesátých letech oficiálně zrušena (v České republice nebyla ani nikdy legislativně uznána), fakticky ale došlo pouze k jejímu přejmenování. Ze Společenství Ducha Svätého pro sjednocení světového křesťanství (*The Holy Spirit Association for the Unification of World Christianity*) se tak stala Federace rodin za světový mír a sjednocení (*Family Federation for World Peace and Unification*), ve Spojených státech amerických pak některé komunity působí pod názvem *Lovin' Life Ministries* a existuje také řada přidružených organizací pod profánními názvy (patrně největší z nich je *Women Federation for World Peace*). Mezi členy samotnými i v odborné literatuře (Introvigne 2000; v češtině Lužný 1997, 2012) se však stále běžně používá krátké spojení Církev sjednocení (*Unification Church*), a proto s ním operuji i v tomto článku.

V textu dále používám pro členy církve označení *munisté*. Munista, podobně jako třeba jehovista, je samozřejmě problematický termín. Někteří z mých informantů ho odmítají jako pejorativní, potažmo novinářský až anti-sektářský výraz. Mnoho z nich jej ale naopak používá k vyjádření své kolektivní identity, nejčastěji „my munisti“ (vyslovuje se dlouze [múnisti]), a to rovněž v anglicky mluvícím prostředí ve formě „Moonies“, kde má navíc toto slovo ještě negativnější konotace.⁵ Používám toto označení ve své práci proto, že jde o nejčastěji volený emický výraz pro sebeoznačení. V současné době se přikláním k pracovní definici munisty jakožto jedince dobře obeznámeného s myšlenkami Sun Myung Moona (český přepis Son Mjong Mun, odtud munisté⁶) a na jejich základě akceptujícího aranžovaný sňatek jako ideální způsob založení heterosexuálního partnerství. Mají-li se informanti vyjádřit o skupině, ke které cítí příslušnost, mluví nejčastěji o církvi, případně hnutí. V této práci se objevují oba výrazy, většinou ve vztahu k tomu, jak hovoří sami informanti, převážně ale používám termín *církev*.

⁵ *Make a moonie* je hovorový výraz pro provokativně vystrčené holé pozadí.

⁶ V textu zachovávám přijetí zakladatele v anglické podobě. Za prvé proto, že řada mých informantů je anglicky mluvících, a za druhé proto, že i čeští informanti uvádí v psané komunikaci podobu Moon (ale zároveň munista, jen výjimečně moonista).

Matching

Proměna matchingu

Za jádro svého učení a jedinou cestu k uskutečnění míru na Zemi Moon označoval rodinu, ve které se uskutečňuje tak zvaná „pravá láska“. Rodina má skutečný eschatologický význam, neboť bez partnera a dětí nemůže jednotlivec dosáhnout Nebeského království (Palmer 1994: 244–245). Rodina je absolutním základem, ze kterého je nutné dále šířit mír a lásku směrem k širší společnosti, národu a posléze celému světu. Církev proto klade zvláštní důraz na každodenní praxi v rodině a nabízí konzultace, intenzivní workshopy, četnou literaturu nebo kupříkladu hlídání dětí a nedělní školu. Významná část členů se aktivně zapojuje v hnutích za rodinné hodnoty, například formou debat o sexuální výchově ve školách či protestů proti homosexuálním svazkům a adopcím.

V tomto článku se zaměřuji primárně na praxi, která předchází aranžovanému sňatku, typickému pro církev. Jedná se o *matching*, proces spojování partnera a partnerky do páru, jenž založí rodinu a bude sezdán fakticky na věčnost. Tento proces je řízený vnějšími autoritami a je inspirovaný především korejskou praktikou aranžovaného manželství. Matching nemá v současnosti jednotný průběh; v prvních letech církve byl zcela upřednostňován duchovní vhléd Moonův (Nevalainen 2011; Barker 1984, 1987), který byl v pozdějších desetiletích uplatňován během hromadného matchingu v newyorském hotelu New Yorker a pro veřejnost demonstrován masovými svatbami na stadionech. Vyprávění týkající se právě této etapy jsou pevnou součástí příběhů členů americké první generace, kterým v té době bylo převážně mezi dvaceti a třiceti lety. Muži a ženy, již se vzájemně většinou neznali, stáli na opačných stranách společenské místnosti a Moon v duchovní inspiraci vybíral vždy jednoho muže a jednu ženu, pokud možno odlišné národnosti, kteří se měli stát manželi. Páry pak dostaly přibližně čtvrt hodiny na společný rozhovor, často bez překladatele, po němž se měly definitivně vyjádřit pro či proti. Páry, které souhlasily (a byla jich vždy valná většina), dostaly okamžitě požeňání od „pravých rodičů“, tedy Moona a jeho ženy Hak Ja Han Moon.

S nárůstem členské základny a šířením církve do celého světa se ovšem tento matching stával stále problematičtější. Dalším z legitimních způsobů spojení partnerů byl ustanoven matching pomocí fotografií, které žadatelé spolu se stručnou přihláškou zasílali Moonovi, jenž na základě znalosti Boží vůle obrázky spojoval k sobě (Grace 1982). Žadatel o matching pak obdržel dopis s fotografií svého budoucího partnera či partnerky, spolu se jménem a adresou.

V pozdějších letech se již také odděluje svatební rituál (*wedding*) od ceremonie požehnání (*blessing*, žehnání páru „pravými rodiči“). Tyto události se nyní mohou odehrát i několik měsíců po sobě, přičemž druhá je z hlediska teologie významnější.

Největší zlom v praktikování matchingu přichází přibližně na přelomu tisíciletí a má dva hlavní důvody: za prvé děti první generace dospívají do věku na vdávání a ženění, za druhé se stárnoucí Moon stahuje z přímých aktivit v církvi a předává moc manželce a svým potomkům. Matching formou zasilání přihlášek s fotografiemi je sice zachován, ale stále větší roli v procesu rozhodování hrají například národní vedoucí. V případě druhé generace pak vzniká zcela svébytná, a přitom historicky vůbec ne nová praxe: sňatek dohodnutý rodiči. Uvnitř církve se tato proměna legitimizuje odkazem k minulosti („lidi věděli, proč to dělají“) a zároveň distancováním se od nepopulárních aspektů praktiky („dnes už se na to nedíváme z ekonomické stránky“), přičemž míra aktivního vstupu dětí samotných se výrazně liší nejen napříč státy, ale i mezi jednotlivými rodinami. Hlavní slovo mívají rodiče, kteří mohou i bez vědomí potomka založit profil na interní webové seznamce a dohodnout vhodný svazek. Potomek může v některých případech navrhnout potenciálního partnera či partnerku, se kterým/kterou se seznámil/a například během letního soustředění či na církevních workshopech.

Po Moonově smrti v roce 2012 dochází také k vymizení uplatňování jeho jedinečného charismatu v otázce matchingu, ačkoliv proces úpadku charismatické Moonovy moci byl patrný již několik desítek let. Už během dekád, kdy původně mladické komunity musely zakládat rodiny, začalo v církvi docházet, slovy Maxe Webera, k „zevšednění charismatu“ (Weber 1997: 145–148). Moon mystik, původně v osamělém spojení s božským (vize na hoře v šestnácti letech), se postupně stával stále více veřejným kazatelem (např. velká Moonova cesta po USA), a dokonce spasitelem světa (Moon se v devadesátých letech prohlašuje za Mesiáše). Frederico Squarcini vysvětluje, jak v případě vlastníků tohoto „charismatického panství“ dochází častým opakováním a reprodukováním jejich subjektivních zážitků k potřebě zachovat jedinečnou moc pomocí určitých abstraktních struktur (Squarcini 2002). V případě Moona jsme svědky toho, jak se jeho výhradní právo rozpoznat nejvhodnějšího životního partnera postupně roztríšťuje mezi různé církevní autority a později se přenáší i na rodiče. Narace jednotlivých generací v církvi kopírují toto zacházení s kompetencí vytvářet vhodný pár, když formulují postavy tak zvaných „mocnějších aktérů“, jejichž specifickou roli v tomto článku objasňuji.

V současné době se v církvi prolínají tři zcela odlišné skupiny, které nazýváme *generacemi*. Největší z nich je *první generace*, jejíž příslušníci jsou věkově nejstarší a jejichž vliv na organizaci aktivit v církvi je stále zásadní. Je však stále více oslabován narůstající *druhou generací*, tedy dětmi narozenými do prvogeneračních rodin. Tito potomci jsou považováni za očištěné od původního hříchu. Existuje však ještě významná skupina *konvertitů*, kteří v církvi začali být aktivní v průběhu posledních dekád a začínají zakládat rodiny až nyní. Hypoteticky můžeme pracovat ještě se čtvrtou skupinou odpadlíků a munistů „na periferii“ (Barker 1998; Beláňová 2011), ale jejich biografie jsou natolik specifické, že jim zde není možné věnovat větší prostor.

Matching jako hlavní zápleтка narace a role mocnějších aktérů

V rámci svého výzkumu předpokládám, že se mnou sdílené biografie nevznikají *ad hoc* po mé výzvě k účasti na rozhovoru, ale jsou postupně kolektivně konstruovány v rámci společenství. Nelze samozřejmě opomenout mou roli během rozhovoru jako velmi specifického posluchače, který samotnou interakci s vypravěčem spoluutváří výsledné vyprávění. Struktura těchto vyprávění se ale tak nápadně podobá těm, která jsou uváděna v církevních publikacích, videích či vyprávěna během bohoslužeb, že o ní uvažuji jako o zcela podstatném základu pro proces sebeutváření jakožto člena Církve sjednocení skrze vyprávění.⁷

Dalo by se tedy uvažovat o tom, že právě přizpůsobováním své vyprávěné biografie očekávanému standardu vzniká to, co můžeme nazývat identitou „munistů“. Jak uvádí Eleónora Hamarová, samotnou konstrukcí vyprávění se utváří víceméně jednotná identita, kterou subjekt přijímá za vlastní. V případě sociálních skupin to pak znamená, že pomocí vyprávění je vytvářena sdílená identita a zároveň aktuální historie skupiny (Hamar 2008: 67). Kotze s kolektivem například během výzkumu v Jihoafrické republice identifikovali mezi bílými obyvateli hovořícími afrikánsky hned tři odlišné typy kolektivní identity, a to pouze na základě různých příběhů a metanarací, které mezi aktéry kolují (Kotze – Coetzee – Elliker – Eberle 2015).

Pro vyprávění munistů je příznačné, že zápletkou jejich biografie (příčemž zápleтка je ústředním tématem vyprávění, viz Labor – Waletzky 1997) není

⁷ O tom, že mí vypravěči vědí, jak mají svou biografii vyprávět, svědčí i fakt, že po mé výzvě „řekněte mi svůj příběh“ nikdy nenásledovaly otázky typu „a co by vás tak hlavně zajímalo?“. Naopak, informanti vždy začali sami volně hovořit podle nápadně podobného scénáře. Existují samozřejmě zajímavé výjimky, těm se ale zde nemůžeme věnovat. Více k této interakci při biografickém rozhovoru např. Hájek 2014: 163–164.

například vztah vypravěče k církvi nebo Moonovi, ale vytváření aranžovaného sňatku. Hlavní zápletkou celého vyprávění je tedy právě *příběh matchingu*. Americký sociolog James Grace píše ve své disertační práci již v osmdesátých letech, že právě matching je to, co v Církvi sjednocení definuje „dobrého člena“ a slouží k udržení koherence skupiny (Grace 1978: 11). Ve vyprávění samotném je matchingu nejprve připravována půda, poté dochází ke kulminaci, kterou je samotný příběh matchingu, většinou o čtyřech fázích, a od tohoto okamžiku již napětí ve vyprávění klesá a struktura se rozvolňuje a individualizuje.

Nejjasněji strukturovanou biografii rozpoznávám u první generace členů Církve sjednocení. Ve struktuře samotného příběhu matchingu první generace lze sledovat čtyři hlavní části, které kopírují chronologický vývoj událostí. Nejprve jsou líčeny přípravy na matching, žádost o partnera a informace o něm. Během této *přípravné fáze* vypravěč nějakým způsobem svěřuje odpovědnost za výběr partnera Bohu. V druhé, *akceptační fázi* dochází k zásadnímu rozhodnutí, zda přiděleného partnera akceptovat, či ne, přičemž hlavní vyjádření v tomto dilematu se očekává právě od Boha. Poté se odehraje samotný okamžik vytvoření páru, fáze *spojení*. Tato část je nejčastěji vyprávěna formou vtipné historiky, někdy s výskytem duchovních zážitků. Poslední část příběhu matchingu je jeho shrnutí s pozitivním vyzněním a optimistickým výhledem. Tuto část nazývám *evaluační*.

V rámci tohoto textu bych chtěla demonstrovat, jak je příběh matchingu vystavěn, a dále přiblížit, jak je do konstruování příběhu matchingu zařazován takzvaný „mocnější aktér“, tedy taková postava, o které se z hlediska vyprávění předpokládá, že přináší zásadní změny v událostech (např. Herman 2005), a která disponuje větší mocí než vypravěč. Mocnější aktér zásadním způsobem *přesahuje* možnosti, schopnosti, zkušenosti a/nebo znalosti vypravěče a je proto vypravěčem považován za schopnějšího rozlišovat správná rozhodnutí, účinně o nich komunikovat a měnit tak situaci žádoucím směrem. Jeho moc vůči vypravěči spočívá v disponování větším množstvím objektivních prostředků a akceptovaných nástrojů, jak nahlédnout a řešit danou situaci. Zároveň je mu tato moc vypravěčem přiznávána a částečně je na něj přenášena odpovědnost za daný čin či rozhodnutí. Mocnější aktér se rovněž v příběhu objevuje vždy v momentech největšího napětí; v případě matchingu pak v okamžiku, kdy se vypravěč rozhoduje, zda partnera/partnerku akceptovat, či ne.

Tvrdím, že tito mocnější aktéři jsou v příbězích matchingu nenahraditelní právě proto, že je jim svěřována odpovědnost za fundamentální změnu ve směru životního příběhu, a tato funkce jim je přidělována s důvěrou v jejich schopnosti

a znalosti. Moon například při výběru životního partnera používal jako nástroj svůj „duchovní vhléd“, v současnosti uplatňují při rozhodování o partnerovi národní vedoucí svůj „pocit“ a rodiče mohou cítit jistou „inspiraci“. V případech všech těchto postav je zásadní, že jejich mocnější pozice (ve smyslu větší moci nad situací) je z hlediska vyprávěče opakovaně legitimizována. Účast mocnějších aktérů má ve struktuře příběhu matchingu poměrně pevné místo a způsoby jejich ovlivňování dění jsou omezené.

Komunikace s mocnějším aktérem funguje různými způsoby, v závislosti na tom, o jakého aktéra a v jaké generaci se jedná. U první generace členů se nejčastěji tato komunikace uskutečňuje skrze duchovní zážitek, ať už se jedná o sen, vizi, intuici, vnuknutí či zjevení. Samotným aktérem je v tomto případě nejčastěji Moon („pravý Otec“), Bůh nebo Ježíš. Objevuje se však také „pravá Matka“ či konkrétní předci. V průběhu duchovního zážitku může mocnější aktér vystupovat osobně a přímo s vyprávěčem hovořit, nebo předá pomocí zážitku určité sdělení a vyjádření k zásadní události. U druhé generace částečně přebírají roli mocnějšího aktéra rodiče, jejich pozice je však o něco komplikovanější, protože nástroje k řešení situace nejsou tak jednoznačně definované jako v případě duchovního propojení. Ve vyprávěních konvertitů mohou tímto způsobem vystupovat jak typičtí aktéři první generace, tak církevní autority či duchovní rodiče.

Ve všech případech je zásadní skutečnost, že schopnosti, možnosti a znalosti těchto aktérů přesahují vyprávěče a vytvářejí tak prostor pro uplatnění moci nad napjatou situací matchingu, kterou mohou tito aktéři měnit, korigovat nebo potvrdit. Vyprávěč tento vstup nejen akceptuje, ale přímo ho očekává a vytváří pro něj v příběhu prostor. Nutno ovšem dodat, že prvek komunikace s mocnějším aktérem, především Bohem, není ničím výlučně charakteristickým pouze pro Církev sjednocení. Právě naopak, komunikace s Bohem založená na dialogickém principu je jedním z typických prvků sledovaných badateli napříč různými náboženskými tradicemi a skupinami. Může ovšem existovat výrazný rozdíl mezi přiznanou kompetencí promluvy Boha interpretovat a tlumočit je, založený především na hierarchii uvnitř konkrétního společenství.⁸ Tvrdím, že v případě Církev sjednocení je jednotlivcům ponecháván poměrně velký prostor pro individuální uskutečňování komunikace s Bohem. Ten ovšem není výlučně jediným mocnějším aktérem, který do procesu matchingu ve vyprávění vstupuje.

⁸ V tomto ohledu je velmi inspirativní například analýza Barbory Spalové srovnávající režimy moci v katolické církvi a sboru Jednoty bratrské (Spalová 2012: 187, 194–195).

V následující části textu nastíním, jak vypadá standardní vyprávění životního příběhu u člena první generace Církve sjednocení. Přiblížím líčení procesu konverze, protože již v této úvodní části se velmi často vyskytují mocnější aktéři, je demonstrován způsob jejich vlivu na vyprávění a legitimizována jejich mocenská převaha v napjatých situacích. Znovu se pak objevují v příběhu matchingu, jehož čtyři fáze níže konkrétně popisují. V dalších dvou částech textu ukáží modifikace těchto vyprávěcích postupů u druhé generace církve a u nových konvertitů, přičemž se pokusím vysvětlit důvody těchto úprav a zároveň poukázat na stálou potřebu účasti mocnějších aktérů v průběhu celého vyprávění.

Biografie první generace

Konverze

Někteří informanti začínají po mé výzvě „vyprávějte svůj příběh“ několika větami o svém dětství, které nejčastěji popisují náboženský vliv rodiny, popřípadě jeho absenci. V některých případech následuje duchovní krize v dospívání, hlavním vrcholem této úvodní části je ovšem období kolem dvaceti let a duchovní hledání ústící v setkání s církví. Podstatné je, že všichni prvogenerační členové (bez ohledu na národnost) se stali munisty příklonem k tehdy ještě malé, ale striktně organizované komunitě.

Konverze je většinou líčena jako situace, která se zdá z pohledu vypravěče neřešitelná, obtížně rozhodnutelná, těžko ovlivnitelná či nepřehledná. Jeho neznalost či nedostatek vzhledu vytváří prostor pro vstup dalšího aktéra, jenž má větší kompetenci dilema rozhodnout. Tento prostor je ze strany vypravěče aktivně vytvářen, objevuje se evidentní snaha navázat komunikaci s mocnějším aktérem a vyžádat od něj reakci, ať už odpověď, nebo aktivní vstup do dilematu. V mnoha případech je tímto prostředkem modlitba, po níž následuje duchovní vize nebo sen. Tento motiv snahy o navázání komunikace s mocnějším aktérem a očekávání konkrétní odpovědi na významnou otázku nacházíme přímo v zakladatelském příběhu popsáném v nedávné Moonově autobiografii následujícím způsobem:

Bylo to v noci před Velikonoční nedělí toho roku, kdy jsem oslavil šestnácté narozeniny. Celou noc jsem se modlil na hoře Mjoda a v slzách prosil Boha o odpovědi. Proč stvořil svět, který je tak plný žalu a zoufalství? ... Po celé noci strávené modlitbami, na Velikonoční neděli časné ráno, se přede mnou zjevil Ježíš. Objevil se náhle, jak závan větru, a řekl mi: „Bolest lidstva Boha velice rmoutí. Musíš se zhostit zvláštního nebeského poslání na zemi.“ (Mun 2010: 49)

Fakt, že Moon tuto výzvu nakonec přijímá, zásadně mění jeho život a vytváří z něj náboženského vůdce a vizionáře. Zároveň jde o velice jednoznačnou odpověď na otázky kladené v modlitbě. Ježíš a Bůh zprostředkovávají v krizový okamžik Moonovi informace, které jemu samotnému nejsou dostupné, příznačně ovšem do příběhu vstupují až po vyzvání vypravěče. Během líčení konverze se v první generaci téměř vždy vyskytuje tento motiv navazování komunikace s mocnějším aktérem a přijímání určitého typu odpovědi ve formě klíčové informace. Větší moc tohoto aktéra přitom spočívá především v přístupu k podstatným informacím a možnosti je jednotlivci zprostředkovat, většinou skrze duchovní zážitky. Duchovní zážitky odehrávající se na základě tohoto scénáře jsou i častou součástí promluv během nedělních bohoslužeb. Nacházíme je v osobních svědectvích členů v propagačních videích, knihách či publikacích, nejčastěji nespecifikovaně ve formě „modlil/a jsem se a Bůh mi dal odpověď“, mnohdy ale také prostřednictvím snů či znamení. Svou nenahraditelnou roli mají duchovní zážitky také v modelových biografiích Moona a jeho manželky, „pravé Matky“.

Věnuji se zde konverzi proto, že konstrukce zde základního dilematu *vstoupit – nevstoupit* se později opakuje právě v příbězích matchingu. Jakmile k rozhodnutí jednou dojde, vyprávění dále pokračuje poměrně obsáhlým popisem aktivit v prvních letech členství.⁹ V této fázi nabírá vyprávění na obrátcích a blíží se k vrcholu, jímž je okamžik slepého matchingu.

Matching: „Je to takový vtípný příběh“

Příběh matchingu se začíná většinou odehrávat iniciativou některého z národních vedoucích, jenž vyzývá vypravěče k účasti. Ten se necítí být ještě vůbec připraven, ale výzvu, na kterou se již několik let duchovně chystá, přijímá. Následuje poměrně krátké čekání na finální rozhodnutí s fotografií, dopisem či zprávou od budoucího partnera/partnerky, během níž se vypravěč pomocí modliteb snaží navázat komunikaci s mocnějším aktérem. V následujícím úryvku

⁹ Pro vypravěče jsou tyto roky spojeny s velmi intenzivní, až euforickou misí naplněnou aktivitami, jež jsou z dnešního pohledu líčeny jako bláznivé a neuvěřitelné, ať už jde o fatální nedostatek spánku, vyčerpávající svědčení či ilegální pobyty v cizích zemích. Odpadlíci používají negativní termíny jako otročení, vyčerpání, totální nasazení, málokdy však například vymývání mozků, jak by odpovídalo antikultovní rétorice. Pravdou ale je, že jsem nehovořila s nikým, kdo by byl z Církve sjednocení exkomunikován, násilně vytržen deprogramátory (především kauzy v USA) nebo by prošel tzv. výstupovým poradenstvím antikultovního hnutí. Je velmi složité takové jedince najít a většinou ani nechťejí participovat na výzkumu.

například Václav svěčuje Bohu odpovědnost za výběr partnerky, protože Boha považuje za znalejšího celkové situace:

„Nebeský Otče, já chci, aby tys mi vybral tu partnerku, prostě chci, aby to nebyl můj výběr“, věděl jsem, že Bůh mě zná z toho vnitřního hlediska, Bůh mi bude umět vybrat partnerku, která je ta pravá pro mě, pro mě bylo jedno, jak to Bůh udělá, ale důvěřoval jsem Bohu, že to udělá. (Václav)

Vypravěč se následně dozvídá, kdo mu byl přidělen, a je postaven před rozhodnutí, zda partnera akceptovat. Například vyprávění Nicole se zásadně mění okamžikem snu, který vypravěčka označuje jako znamení od Boha, o které si žádala modlitbou:

Hodně jsem se modlila... a v té době jsem měla sen, takový velmi zvláštní sen, že se topím, že umírám, bylo to hrozné. A když jsem se probudila, tak mi došlo, že matching je jediný způsob, jak můžu být zachráněna. Tak jsem zavolala na ústředí, že ho [manžela] přijímám. (Nicole)

Bůh je v příbězích matchingu u první generace účasten jako hlavní postava odpovědná za vytvoření páru, ať už přímo, nebo skrze komunikaci s Moonem. Je to především právě Bůh, od koho se očekává v napjatém okamžiku sdělení zásadní informace (většinou: „je to ten pravý/ta pravá?“), ke které vypravěč nemá přístup. Stejnou roli mohou mít také manželé Moonovi, kteří příběh směřují svou aktivní přítomností ve snech či vizích vypravěče. Bůh je pak v partnerství přítomen i nadále. Nejenže odpovídá za vytvoření partnerství, ale garantuje i jeho fungování. Velmi typický příklad jeho odpovědnosti za vztah je formulován takto:

Mně to přijde zajímavý, v normálním životě bychom se nikdy dohromady nedali, že by to někdo z nás hodně brzo ukončil, ale tím jak jsme jako pod rouškou toho spojení, kterému věříme jako hlubšímu, tak jako by je hrozně zajímavý, že... že jakoby to nějak funguje. (Markéta)

Této velmi reálné přítomnosti Boha ve vztazích členů Církve sjednocení si všimla již Eileen Barkerová během prvních dekád sociologického zájmu o tuto skupinu. Barkerová používá ve své eseji spojení „rodiny orientované na Boha“ (*God-centered families*) a popisuje proměnu vztahu z dyády manželka – manžel

směrem k triádě, neboť Bůh se podle ní stává centrálním a absolutně nutným aspektem vztahu (Barker 1983). Z hlediska analýzy narace lze říci, že od okamžiku předání odpovědnosti za vytvoření vztahu Bohu je již tento aktér stálým komunikačním partnerem vypravěče a účastníkem realizování manželství, pokud se tímto partnerem nestal již v momentě rozhodování o konverzi.

Aktivní účast mocnějších aktérů ale pro vyprávění matchingu v první generaci nestačí. Samotný moment spojování partnerů do páru, tedy většinou jejich první osobní shledání, je líčen velmi specifickým způsobem, jehož výraznou součástí je *anekdota*. Vtipné historky o matchingu jsou neoddělitelnou součástí vyprávění prvogeneračních členů bez ohledu na to, jaké jsou národnosti a v jakém státě žijí. Většinou se jedná o popis matchingu v několika větách, kde je vylíčena absurdní zápletka komplikující už tak neobvyklou praktiku matchingu, případně narušující očekávané schéma průběhu běžného sňatku. Kupříkladu jeden z partnerů zmešká letadlo na hromadnou svatbu a jeho partnerka musí slavnostní obřad absolvovat pouze s fotografií muže, kterého nikdy předtím neviděla osobně. V jiném případě se Moon nemůže rozhodnout, kterou partnerku vybrat, protože všechny ženy v místnosti se zdají pro uchazeče Richarda příliš malé. Politik Pat Hickey v bilancující knize o své munistické minulosti popisuje své první „setkání“ se ženou takto: přidělená partnerka mu byla oznámena dopisem, který se ovšem ztratil v poště hotelu, kde pracoval, a tak byl Hickey nucen se celou noc přehrabovat v odpadcích, aby v pět hodin ráno v hromadě špíny poprvé spatřil tvář své budoucí ženy (Hickey 2009).¹⁰

Zaměříme-li se na roli humoru a jeho vazbu na konstrukci příběhu matchingu, jsem přesvědčena, že vtip nelze posuzovat jako samostatnou rétorickou formu pouze obohacující vyprávění. Podobně jako konverze většinou vytváří prostor pro aktivní účast mocnějšího aktéra, který může svou účastí řešit nakumulované napětí. Například ve vyprávění, kde Moon hledá Richardovi výškově vhodnou partnerku, nakonec zasáhne duchovní síla (doslova *some kind of spirit*), která donutí jednu z žen zvednout ruku a přihlásit se tak o budoucího muže. Tato forma je tím více standardizována, čím starší je informant, čili čím déle svůj příběh už vypráví a čím více jej může rámovat vyústěním s poukázáním na současný harmonický stav. Vtip se nejspíš předává biografiemi po vzoru první generace, která během matchingu stála na pomezí dvou světů: „normálního“, ve kterém je matching absurdní praktika a je nutno ji obhajovat, a „církevního“,

¹⁰ V této souvislosti nutno poznamenat, že forma vtipných historek o matchingu není nijak ovlivněna faktem, zda se vypravěč aktuálně považuje za člena církve, či o sobě hovoří jako o odpadlíkovi.

kde dává absolutní smysl. Vtipná historka o matchingu svým způsobem řeší napětí tohoto střetu s původním světem vypravěče a zároveň zpětně shrnuje situaci, ve které vypravěč ztrácí kontrolu nad průběhem příběhu.¹¹

Další dekády jsou ve vyprávění většinou vyjádřeny již jen několika větami, které se zaměřují například na fakt, že pár nejen že k sobě stále cítí lásku, ale dokonce tento pocit sílí. Většinou bývá ještě zdůrazněno správné rozdělení genderových rolí: muž je spíše angažovaný ve veřejných církevních aktivitách a žena pravděpodobně pečuje o rodinu, příp. zaopatřuje každodenní chod církve (srov. Palmerová 1994). Biografie má samozřejmě otevřený konec s vysvětlením současného dění v církvi a nezbytných plánů do budoucna. Je-li v rodině nějaký vyloženě vzorný potomek z druhé generace, uvádí se ve zkratce i jeho příběh.

Biografie druhé generace

Druhou generací jsou potomci první generace. Jedná se tedy o děti prvních konvertitů, které se narodily ve většině případů zmatchovaným partnerům. Průměrně bude takových dětí v rodině mezi třemi až pěti a budou nejspíš z etnický a národnostně smíšených partnerství. Nejdůležitější však je, že z hlediska teologie Církve sjednocení jde o děti, které se narodily čisté bez dědičného hříchu a na rozdíl od svých rodičů nebudou muset podstupovat tzv. podmínky a rituály k očišťování rodových linií. Z toho důvodu je nutné přijmout za partnera k založení rodiny rovněž člena druhé generace, protože manželství s kýmkoliv jiným by bylo opakování Pádu a opětovné znečištění původním hříchem.¹²

Biografie členů druhé generace se liší od prvogenerační hned v počátku zásadním způsobem, protože zcela chybí proces konverze. Významné okamžiky a pocity provázející osobní proměnu vypravěče při vstupu do církve jsou jen stěží přenositelné například do raného dětství druhogeneračního člena. Dětství je většinou vyprávěno jako odlišné od toho, co zažívají jiné děti. Většina pozornosti v biografii druhé generace ovšem nutně směřuje k matchingu. Dospívající vypravěč si v určitém momentu vždy začíná všimnout své jinakosti a odlišnosti vůči tomu, co se považuje ve společnosti za běžné. Na základě této předjímané

¹¹ Milan Fujda ve svém výzkumu tanečnic spojuje vtipkování především se situacemi, které aktéři nemají pod kontrolou a jež jsou nepředvídatelné, nabitě tenzí a strachem (Fujda 2015: 60).

¹² Pád odkazuje k událostem v Edenu. Podle teologie církve se Eva nechala duchovně svést Satanem a poté sama fyzicky svedla Adama, čímž oba předčasně konzumovali lásku. Téma dospění do zralého věku k započítí sexuálního života je v církvi velmi významné, neboť Pád člověka byl dle původního mýtu způsoben právě předčasným sexuálním aktem. „Zakázané ovoce“ je tak pouze symbolem pro tento čin.

opozice vytváří strategie, jak v obou prostředích, tedy v církvi = rodině a vnějším světě, uspokojivě fungovat.¹³ Ve vyprávění se tak může objevit vsuvka o odmítání potenciálních romantických vztahů, vymezování se vůči určitému chování vrstevníků, specifické přípravě na budoucího partnera například skrze intenzivní modlitbu či účast na akcích církve, v jejichž rámci je jistá míra flirtování povolena. Tematizování matchingu ve vyprávění se postupně zintenzivňuje, přičemž již kolem patnáctého roku se stává zcela zásadní linkou protínající individuální biografii, aby těsně po dvacítce vyvrcholila samotným matchingem a sňatkem.

Opakování historek první generace

V počátku vyprávění druhé generace zaujme, že děti velmi často vyprávějí krátké příběhy z biografii první generace. Opakují většinou humorné historky o matchingu svých rodičů a stvrzují tím význam jejich biografie, zároveň ovšem i potvrzují jejich platnost pro budování příběhu vlastního. Jde vlastně o způsob legitimizace pozice rodičů ve vlastním příběhu. Britka Jane začíná vyprávět svůj příběh nikoliv od narození, ale od seznámení rodičů. Během jejího vyprávění je znát, že není zvyklá příběh matchingu rodičů často formulovat nahlas. Je si ale vědoma toho, že jednou z podstatných částí tohoto příběhu je humorná zápleтка a závěrečné pozitivní vyznění. Povšimněme si rovněž, jak samozřejmě spojuje rodinu s církví:

No, tak to je vtipný příběh...vlastně moje rodina, ta je plná vtipných příběhů, skoro to vypadá, že všechno v našem hnutí je vtipný příběh (smích). ... No a můj otec [Brit] byl v Americe ilegálně, a aby tam mohl zůstat, tak byl formálně ženatý s někým, víš, kvůli Green Card, velmi ilegální, já vím, a když šel na matching, tak se musel nechat rozvést hrozně narychlo, letěl kvůli tomu bůhvíkam, hrozně vyřizování a spousta takových šílených bláznivých věcí, každopádně myslím, že jsou šťastní, že jsou spolu a tyhle vtipné příběhy pořád přibývají. (Jane)

Nabízí se myšlenka, že samotný Janin otec by historku vyprávěl mnohem kompaktněji. Jane si některé její části nepamatuje, detaily pro ni nejsou důležité. Podstatná je vtipná zápleтка a fakt, že bylo potřeba vynaložit nemalé úsilí, aby vůbec mohlo dojít ke sňatku. Dále je podstatné zdůraznit stále trvající štěstí

¹³ Na tomto místě je potřeba především připomenout, že v případě druhé generace se (nejen) nejbližší rodina vyprávěče zcela překrývá s církví. Často jde o všechny významné blízké vyprávěče, včetně jeho přátel a známých.

rodičů. Zajímavá je rovněž poznámka, že vtipných příběhů v rodině i církvi stále přibývá – Jane sama připomíná tuto ustálenou vyprávěcí formu, do které se určité události a zážitky průběžně automaticky transformují a dále sdílejí.

Velmi podobným způsobem jako vtipné historky se předávají z první generace také sekvence o duchovním zážitku stvrzujícím například správnou volbu slepého matchingu a podporující akceptaci partnera. V případě matchingu Janina otce je rozhodujícím okamžikem sen, což Jane vypráví bez vyzvání, ovšem opět se zaváháními, jaksi nepřipraveně:

Můj otec měl sen ohledně matchingu a v tom snu byly důležité tři věci, za prvé bylo v tom snu, že jeho žena bude přibližně stejného věku jako jeho sestra, za druhé, že to bude hudebnice, a to třetí, to si nepamatuju, něco jako že bude v Americe ... no a potom potkal mou mámu a na všechny tyhle věci si vzpomněl. (Jane)

Jak uvidíme níže, zmínění tohoto snu má zásadní roli pro formování vlastní biografie Jane, především pro akceptaci partnera během matchingu. Použitím již ověřené, mnohokrát vyprávěné historky Jane legitimizuje i další průběh vlastního vyprávění, neboť u jejích rodičů je již jasné, že matching byl úspěšný.

Období dospívání a pozice rodičů

I v případě druhé generace můžeme přibližně sledovat čtyřfázovou strukturu příběhu matchingu. V první fázi příprav na matching dochází ke svěření odpovědnosti za vytvoření páru především rodičům a Bohu.¹⁴ Tomu většinou předchází několik příběhů z období adolescence, které tuto rodičovskou roli legitimizují. Následně se vyprávěč rozhoduje, zda má vybraného partnera akceptovat, a očekává vyjádření od mocnějšího aktéra, tedy rodiče a Boha. Ve třetí fázi příběhu, kdy dochází k samotnému spojení, se mohou objevit duchovní zážitky potvrzující správnou volbu, málokdy se ale v druhogeneračních vyprávěních vyskytují vtipné historky. Následuje krátké shrnutí příběhu s pozitivním vyzněním.

Jedním ze základních rysů druhogenerační biografie je fakt, že mnohem více než v případě první generace se matching stává procesem *vyjednávání*.

¹⁴ Bylo by mylné tvrdit, že příchodem druhé generace přechází veškerá odpovědnost za volbu partnera pouze na rodiče. Naopak, rodiče i jejich děti mají stále možnost se dobrovolně rozhodnout pro tzv. slepý matching, tedy pro stejný proces, jakým prochází noví konvertité. Někteří z mých informantů se pro tuto variantu rozhodli, aby podle svých slov nechali „rozhodnutí jen na Bohu“, jinými slovy se sami snaží zvětšit prostor pro vyjádření tohoto mocnějšího aktéra. Většina členů druhé generace ovšem ponechává volbu na svých rodičích, nebo ji s nimi minimálně důkladně konzultuje.

Nejde už o absurdní historku srovnatelnou s konverzí měnící celý dosavadní život vzhůru nohama, ale o dlouhodobější vývoj s méně znatelnými zvraty, za což jako by se informanti skoro omlouvali („to byl ale dlouhý příběh, co?“). V Rachelině případě příběhu matchingu předchází několik sekvencí s otcem, který ji různými svými vstupy navrácí do „správné“ biografie. V následující citaci se objevuje školní ples (v USA zásadní akce středoškolského života) jakožto událost, o které otec ze své pozice znalejšího aktéra ví, že pro Rachel není správná. Nechává však Rachel prostor pro rozhodnutí *jít – nejít*, přičemž pouze nonverbálně připomíná svou pozici:

Jednou jsem si koupila šaty na školní ples, koupila jsem si i boty a řekla si „tak a jdu“ a řekla jsem tátovi „víš, už mám šaty, takže se omlouvám, ale musím jít“ a on řekl „tak jo, můžeš jít“. Tím chci říct, že slovy řekl, že můžu jít, ale jeho mysl, jeho obličej, jeho emoce říkaly „nechci, abys šla“, takže jsem řekla „ok“ a vrátila jsem šaty a boty zpátky. (Rachel)

Rachel přijímá tuto korekci chování a navrácí se do očekávaného směru. Stejná pozice vůči Rachel o něco později umožňuje otci, aby dceři založil bez jejího vědomí profil na seznamce a navrhl jí budoucího manžela. Velice aktivně tak vstupuje do jejího příběhu matchingu. Rachel sice s otcem určitým způsobem vyjednává, ale jeho výběr zcela přijímá. Nevyjednává tedy o matchingu jakožto legitimní praxi; většinou se vyjednává o *způsobu* matchingu, jeho načasování a míře vlastní vůle, kterou může potomek projevit při výběru partnera či partnerky vůči svým rodičům, kterým je svěřen zásadní podíl odpovědnosti za vytvoření páru.

Přítomnost Boha a napětí

Poté, co vypravěč ospravedlní pozici svých rodičů jakožto mocnějších aktérů, kteří mají díky své vlastní biografii a církevní identitě více nástrojů nahlédnout situaci, dochází k zásadnímu rozhodování o akceptaci vybraného partnera. Do tohoto procesu vstupuje v případě druhé generace více aktérů než jen rodiče, prostor dostávají přátelé a významní blízcí z církve. Stále se ale očekává komunikace ze strany Boha podle vzoru první generace:

Trvalo mi asi dva nebo tři měsíce, abych se rozhodla, mluvila jsem s lidmi, kteří ho [Toma] znali, a mluvila jsem s mými přáteli, kterým můžu věřit, co si myslí, a modlila jsem se a skutečně jsem čekala na odpověď od Boha, „Co si myslíš, má se to stát? Je on ten pravý? Jsem připravená?“. (Rachel)

Rachel později dostává „nějakou odpověď“ (*kind of answer*), když je svědkem laskavého chování svého budoucího manžela vůči třetí osobě. Rachel tuto pasáž vypráví nyní zdlouhavě, ale je možné, že postupem časem bude právě tato část zkrácena a „vybroušena“ jakožto důležitá událost stvrzující matching skrze odpovídajícího Boha, který zná Tomovy dobré stránky a chce je komunikovat směrem k Rachel, která modlitbou žádá o radu. V každém případě Rachel není schopná se rozhodnout o akceptaci partnera bez účasti jiných aktérů, především takových, kteří disponují většími znalostmi a schopnostmi řešit toto dilema.

V následující citaci se vracím k vyprávění Jane, která po vzoru otce zařazuje do rozhodovacího procesu sen, jenž později hraje ve vyprávění zásadní roli. Jane měla sen po návratu z církevního workshopu, na kterém se již po několikáté setkala s Čechem Standou:

No a vrátila jsem se z workshopu a měla jsem sen, asi tři dny po tom workshopu, a v tom snu jsem mluvila s člověkem, který ten workshop vedl, on se taky zrovna chystal na požehnání, jsme přátelé, a v tom snu přesně nevím, o čem jsme mluvili, pamatovala jsem si jen, že řekl „no měla bys mluvit o Standovi“, to bylo vše, co řekl a co to mohlo znamenat? Nevím, možná nic, mohli jsme stejně tak mluvit o počasí, ale nějak mi to zůstalo zasunuté v hlavě. (Jane)

Ve snu vystupuje církevní autorita, o které se předpokládá, že by mohla disponovat větší znalostí a tedy mocí nad situací než vypravěčka. Tento sen je později zařazen do souvislosti s dalšími událostmi v pořadí, což umožňuje navázat na rozhodování o akceptaci partnera. Na správném výkladu snu v příběhu matchingu se začínají podílet i rodiče, kterým je zároveň svěřována odpovědnost za vznik partnerství. Jane vypráví, jak se pohádala s matkou ohledně matchingu („už by na to byl čas“), šla se projít ven a náhodou došla k obrovské betonové stěně s obrázkem slunečnice:

Připomnělo mi to Standu, na tom workshopu jsme část práce dělali ve slunečnicovém poli a my jsme o tom spolu vtipkovali, něco fakt hloupého, ale vzpomněla jsem si na něj a připomnělo mi to ten sen, tak jsem šla domů a říkala jsem mámě „mami, musím s tebou mluvit vážně, zdál se mi tenhle sen, co myslíš, že to znamená?“ a máma říká „to jsou prostě sny, nemusí to nic znamenat“ (smích) a já „no, tak jo“, jenže pak tátovi došlo, že je to ten samý člověk, kterého předtím kontaktovali [kvůli matchingu], bylo to celé hrozně bizarní, ale potom moji rodiče kontaktovali jeho [Standova] otce, to už je ale Standův příběh. (Jane)

Tato sekvence zajímavě ukazuje, jak dochází k formování příběhu matchingu. Jane se učí, jak správně zařadit sen do své biografie ve vztahu k manželovi, zároveň si je vědoma, že Standa má svůj vlastní příběh. Sen je významňován v souvislosti s příběhem a aktivitami rodičů ve věci výběru partnera.

Když dojde k akceptaci partnera, otevírá se prostor pro samotný akt spojení partnerů do páru, jenž by měl být po vzoru první generace vyprávěn formou vtipné historky. Takto Rachel popisuje svou ceremonii požehnání:

Na požehnání jsem opravdu, opravdu cítila Boží lásku. Tom hodně bojoval a tohle bylo jako odpověď. Dám ti příklad. Tom mi nikdy nekoupil zásnubní prsten a já jsem ho po něm nikdy nežádala, říkala jsem si, že na tom nezáleží. Ale víš, v srdci jsem si říkala „no, bylo by to krásné“, ale vtipné je, že po ceremonii mě vzal na stadion a zeptal se mě „vezmeš si mě?“ a dal mi prsten, a já na to „jasně, právě jsem si tě vzala, ale samozřejmě!“ (smích). Prostě takovéhle věci, spousta takových věcí se tam děla a i jiná očekávání, co jsem měla, se tam naplnila a říkala jsem si, že Bůh prostě ví, ani jsem Bohu o těch věcech neříkala, on to prostě věděl. (Rachel)

Rachelino vyprávění konstruuje Boha jako aktéra, který pořízení prstenu zásadně ovlivnil, aniž by bylo nutně specifikováno, jakým způsobem (zřejmě sdělením zásadní informace Tomovi). Rachel Bohu nic neřekne a on přesto zařídí, aby se její tajné přání splnilo, což potvrzuje jeho jednoznačně větší moc nad situací. Není přitom vyloučeno, že i z této pasáže se postupem časem stane přímočařejší historka, už proto, že ji Rachel pro mě vybrala dle vlastních slov z mnoha dalších událostí, a zároveň sama dodává, že na celém příběhu je něco vtipného. Spíše než za zárodek anekdoty ale považuji danou sekvenci za demonstraci neustálé přítomnosti Boha při formování páru. Jeho účast je nezbytná a částečně pomáhá řešit napětí dané situace, ač není příliš velké.

Příprava na matching a jeho samotný průběh představují typicky ve vyprávění druhé generace proces mnohem pozvolnější a méně napjatý než v případě generace první, která byla nucena svůj příběh seznamování a sňatku vymezovat proti běžnému způsobu, včetně představ svých nejbližších. Považuji tuto absenci dramatu rovněž za důvod, proč druhá generace netenduje tak výrazně k vytváření vlastních humorných historek o matchingu. Je zřejmě ovšem ještě jeden důvod, proč můžeme pozorovat tento pokles humornosti. První generace byla ve většině případů vedena ke vnímání matchingu jakožto provádění „oběti“. Člen si nechal vybrat partnera, do kterého nejenže nebyl zamilován, ale navíc se předpokládalo, že vztah bude kvůli kulturním a jazykovým rozdílům velmi

náročný. Překonání těchto překážek skrze uskutečňování „pravé lásky“ bylo vnímáno jako sebeobětování za vyšší ideál a humor ve vyprávění zlehčuje náročnost i těch situací, ve kterých byl vypravěč poprvé konfrontován s odlišností svého partnera.¹⁵ Tato odlišnost byla pak záměrně stupňována volbou zcela odlišných kultur (např. Zair a Filipíny) nebo výběrem partnerů z historicky zneprátelených zemí (např. Japonsko a Korea), kde hrál roli i odpor příbuzných vůči sňatku. Naproti tomu v druhé generaci se rodiče snaží najít pro svého potomka partnera nikoliv co nejodlišnějšího, ale naopak co nejvhodnějšího. Nevidíme zde potřebu vytvářet tenzi mezi partnery z odlišných národů, ale spíše snahu rodičů toto napětí eliminovat. I to může být důvod, proč v biografích druhé generace chybí jednoznačně anekdoticky podaný matching, ale zároveň ubývá i silných duchovních zážitků podporujících rozhodnutí o akceptaci.

Jak jsem se snažila ukázat, druhá generace Církve sjednocení vytváří svou biografii nutně ve vztahu ke generaci první, především pak k životním příběhům svých rodičů. Využívá jejich historek a zážitků k legitimizaci vlastních vyprávění a upevňuje jejich pozici tak, aby jim bylo možno svěřit odpovědnost za výběr životního partnera. Rozhodovacího procesu akceptace partnera se kromě rodičů účastní také Bůh, jednoznačný mocnější aktér napříč všemi generacemi církve. Zatímco se ovšem u první generace mocnější aktér účastní až po vyzvání (komunikace s ním byla navázána především okamžikem konverze), aby poskytoval zásadní informace, u druhé generace tyto postavy konají více ve smyslu *korekce*, dohlížení nad správným směřováním vyprávění. Jak bylo řečeno, objevuje se rovněž náznak formování vtipných historek, ale s mnohem menším potenciálem kvůli úbytku celkového napětí v příběhu matchingu. Shrnutí s pozitivním vyzněním je u druhé generace poměrně stručné, neboť partneri jsou svoji v době rozhovoru sotva několik let.

Biografie konvertitů

Mluvíme-li o biografích dvou lišících se generací, nesmíme opomenout, že do tohoto dynamického prostředí vstupuje ještě jedna skupina se zcela jinou vyprávěcí linkou. Jedná se o nováčky, nové konvertity, kteří se například v české komunitě pohybují sotva několik let. Právě na rozhovorech s touto skupinou zakládám většinu této části o konvertitech, protože je velmi specifická: asi deset lidí mezi dvaceti a třiceti lety žije v jednom domě, vykonává společně řadu aktivit

¹⁵ Za toto upozornění děkuji informantce Olze.

v církvi a zatímco někteří jsou stále single a na matching čekají, jiní jsou již sezdáni a dokonce mají malé děti.

Příslušníci této skupiny vytvářejí svou biografii paralelně k „pevnému jádru“ s perzekuční minulostí i jejich potomkům. Často mají dojem, že jako nováčci nejsou příliš akceptováni a očekává se od nich, že se budou spíše tiše přiučovat od generace s puncem mučedníků. Všichni dotazovaní konvertité se kupříkladu vyjádřili v tom smyslu, že se cítí být v konfliktu s některými staršími členy, kteří záměrně odhlížíjí od celocírkevních problémů a přes které nejsou schopni protlačit své nápady:

Teď je nová doba a pro ně [starší členy] to není lehký ... je to skála, na kterou narážíme, když chceme prosadit ty naše revoluční myšlenky ... cokoliv dělám, narážím na Radka a trvalo mi dlouho, než jsem si uvědomila, že Radek není církev a církev není Radek. (Marie)¹⁶

Noví konvertité více přebírají modely biografií první generace v církvi. Konkrétně česká odnož se vrací k částečně komunitnímu způsobu života, znovuprožívá intenzivní napětí (jak s vnější společností a svou původní rodinou, tak s pevným jádrem církve) a soustřeďuje se na slepý matching. Biografie konvertitů jsou z mého pohledu vůbec nejzajímavějším materiálem, protože jsou neustále vytvářeny „za chodu“ a formulovány často ve chvíli, kdy jsou situace prožívány. Výzkumník tak může být tomuto procesu aktuálně přítomen. Informanti mohou být členy sotva tři roky a dosavadní život (dětství a adolescence) je potřeba přizpůsobit očekávanému modelu, který je jim postupně prezentován pomocí knih, videí a především formou osobních sdílení.

Dětství, adolescence a konverze

Na otázku „jaký je tvůj příběh?“ reagují konvertité situováním počátku své biografie do dětství. Bez výjimky jsou zde zvýznamňována ta témata, která předznamenávají pozdější zlomový příklon k církvi. Jednak jsou zmiňovány blízké osoby (rodiče spíše jako negativní vzor, naopak se může objevit postava například věřící babičky s kladným vlivem), za druhé pak vypravěč zdůrazňuje

¹⁶ Radek je jedním z bývalých národních vedoucích, velmi aktivní v osvětové a mezináboženské činnosti a striktní v názorech. Na tomto místě považuji za důležité zmínit, že sama jsem narazila na Radkovu nedůvěru v můj výzkum a náš vztah stále není ideální (srov. Beláňová 2013). Právě toto sdílené napětí a podobný věk mi ovšem výrazně usnadnily pohyb mezi českými konvertity.

některé své postoje či dětské ideje, které vysvětlují pozdější vývoj. Podobná vyjádření a krátké příběhy z raného dětství předznamenávající budoucí náboženskou kariéru obsahuje i Moonova autobiografie:

Prožil jsem celý život s jedinou myšlenkou. Chtěl jsem přinést světu mír, chtěl jsem svět, v němž nebudou války a kde celé lidstvo bude žít v lásce. Někdo se možná podiví: „Jak je možné, že už jako dítě jste přemýšlel o míru?“ Je snad tak nepochopitelné, že by dítě snilo o světovém míru? (Mun 2010: 8)

Důležitější je ale období dospívání, formování vlastní identity, u nových konvertitů pak typicky v opozici k většinové společnosti (včetně rodičů), což je podobné spíše příběhům druhé generace. Opakují se intenzivní pocity vlastní odlišnosti a jinakosti. Na přelomu posledních ročníků střední školy a prvního roku studia vysoké školy se vypravěči nějakým způsobem setkávají s Církví sjednocení. Líčení přechodu k členství je ale mnohem spíše příklonem než konverzí. Intenzivní pocity a zásadní rozhodnutí s podporou mocnějšího aktéra jsou mnohem typičtější pro první generaci.

Především se ale v této části příběhu klade důraz na význam osoby, která vypravěče uvedla do církve („ta mě přivedla na tuhle cestu“). V církevní terminologii se jedná o tzv. „duchovního rodiče“. Právě duchovní rodiče ve vyprávění konvertitů částečně přebírají pozici rodiče v podobě, jak jsme ji měli možnost analyzovat u druhé generace. Jakožto osoba znalejší církevního fungování a životně zkušenější může v zásadních okamžicích fungovat i jako mocnější aktér. V rámci české komunity může být duchovním rodičem vypravěče i jeho sourozenec nebo blízký kamarád, který již v církvi několik let působil. V každém případě je vazba na tohoto člověka velmi specifická a silná.

Matching a role mocnějších aktérů

Příběh matchingu u konvertitů kopíruje již zmíněnou strukturu. Začíná přípravami a předáním odpovědnosti za výběr partnera mocnějším aktérům, v tomto případě národním vedoucím, duchovním rodičům a Bohu. Následuje rozhodnutí dilematu, zda přiděleného partnera akceptovat, či ne, a do tohoto procesu vstupují další aktéři s menší či větší mocí situaci nahlédnout. Dále dochází k samotnému spojení partnerů, částečně lze již rozpoznat formu anekdoty, ale duchovních zážitků nacházíme ve vyprávěních konvertitů obecně poměrně málo. V závěrečném shrnutí se zdůrazňují především pozitivní prvky partnerství.

U konvertitů je patrné velmi rychlé směřování biografie k matchingu. Integraci praxe může doprovázet legitimizování s odkazem právě na období adolescence:

Když jsem byl mladší, nechápal jsem, proč se musíme zrovna takhle seznamovat a proč není nikdo, kdo mě zná, kdo by mi vybral někoho dobrého. (Hynek)

Hynek si o matching zažádal už po roce, zdálo se mu to „zcela přirozené“ a partnerka mu byla přidělena poměrně rychle. Fakt, že šlo o Asiatku, popisuje jako „osudové znamení“, neboť se již dříve o danou zemi zajímal a dokonce se učil její řeč. Toto propojení (předchozí zájem a současný stav) je interpretováno jako jednoznačný důkaz správné volby, a proto Hynek partnerku ihned akceptuje. Je možné, že častějším opakováním příběhů se nejen vybrousí jejich forma, ale i spojení „osudové znamení“ bude postupně nahrazeno vhodnějším spojením s odkazem na další významné aktéry (např. projev Boží vůle).¹⁷

Marie žádala o matching po několika letech v církvi a podobně jako Hynek příběh svého matchingu otevírá předáním odpovědnosti mocnějšímu aktérovi („Bůh ví, co je pro mě nejlepší“). Marii je přidělen partner z Balkánu, kvůli čemuž prožívá silné pochybnosti a je konfrontována s vlastními předsudky. Na rozdíl od Hynka tedy nedochází k okamžité akceptaci, ale příběh je rozvíjen hledáním ujištění u mocnějších aktérů. Do dilematu o akceptování partnera vstupují další postavy: jednak spolubydlící, ale zejména Bůh a také Lenka, která z hlediska narací českých konvertitů částečně supluje rodičovskou postavu. Lenka je duchovní matkou některých mladých českých konvertitů, přivedla je do církve, je starší, zkušenější a má tedy předpokládaný větší vhléd do situace:

No a já jsem prostě měla pocit, že když teď řeknu ne, tak už vždycky budu říkat ne, prostě vždycky tam bude ta možnost. ... A tak jsem si řekla, že se tři dny pokusím nějak modlit. (...) A lidi mi říkali, že když viděli tu fotku [Gezima], tak z toho měli dobrý pocit, že jsme si hrozně podobní, a Lenka že z toho má dobrý pocit. A naopak spolubydlící, která byla v té zemi na projektu pomoci, tak mi říkala „no doufám, že řekneš, že ne“. (Marie)

¹⁷ Pro nové konvertity je typické, že ještě nemají zcela osvojený církevní jazyk a jsou si toho vědomi. Hynek se například při mluvě opravuje z „reverenda Moona“ na „pravého Otce“. Vilma se zase ujišťuje, že se orientují v terminologii a akceptují ji: „všude jsou prostě lidi, co mají tu padlou povahu... já nevím, jak na tebe působí to slovo padlá povaha?“ (smích).

Výše zmínění aktéři vstupují do diskuze jak s církevně akceptovanými nástroji (fyzická podobnost partnerů, kterou uznával i Moon; „dobrý pocit“, intuice), tak s vlastními zkušenostmi z kulturního prostředí partnera („ta země je strašná“). Příběh pokračuje, když Marie přijímá telefonát, ve kterém ji jiné církevní autority přesvědčují, že Gezim je „dobrý člověk“ a je připraven jít na požehnání s kýmkoliv jiným. V tento moment se Marie rozhoduje partnera přijmout. Lenka i telefonující člen církve vystupují v příběhu jakožto nejvýraznější mocnější aktéři; Lenka má schopnost mít ze vztahu „dobrý pocit“, telefonující člen má zase větší znalost o Gezimově povaze než Marie.

V jiném, nezávislém rozhovoru Lenka popírá, že by se Marie dlouze rozhodovala. V její verzi Mariina příběhu se žádné vyjednávání neodehrává, proces líčí více v intencích první generace („jde jen o to říct ano či ne“) a pomáhá tak Mariin příběh spoluvytvářet do očekávané podoby, když redukuje její pochyby a zmiňuje pouze potřebu modlitby. Není vyloučeno, že časem se Mariino vyprávění upraví do jednoznačnějšího vyznění ve prospěch Lenčiny verze, ve které se také určité trapné momenty z prvního setkání stanou podkladem pro humornou historku.

V příběhu Vilmy je v roli mocnějšího aktéra účastníciho se procesu matchingu národní vedoucí, která svými kompetencemi Vilmu zdaleka převyšuje. Je jí tedy přiznávána moc danou situací korigovat a partnera vybrat. Stejně jako pro Lenku je i pro národní vedoucí hlavním nástrojem k demonstraci jejího vzhledu do situace „pocit“, který mladším církevním členům ještě není přístupný (není jim přiznán). Částečně je také odpovědnost svěřována Bohu („ještě víc se modlit“), který je zván ke komunikaci, stejně jako jsme viděli u Mariina vyjednávání:

A mám pocit, že čím dál víc ona [národní vedoucí] jakoby teprve se začíná zamýšlet nad tím, co by pro mě v tom matchingu bylo a nebylo dobrý, a říká mi, že těch možností toho matchingu přichází čím dál víc, ale že se jakoby ještě víc modlit, že necítí ještě, že je to ono. (Vilma)

Vilma tuto situaci akceptuje, přestože fakt, že tři roky po žádosti o matching je stále bez partnera, prožívá velmi těžce. Její biografie, která stále nedosáhla pomyslného vrcholu, se v podstatě nedá sdílet s ostatními významnými blízkými („holky okolo“), jako by bez matchingu zatím nedávala smysl:

Takže zatím jakoby je to na bodě, že nic, což mám stavy, že mě to jakoby hodně mrzí a hodně trápí, zvláště když mi už není dvacet (smích) a vidím ještě holky okolo

[v komunitě], že to s nima nemůžu řešit, že tak jenom jako koukám, jak oni řeší ty partnerský nebo už rodinný vztahy. (Vilma)

Vilmina neukotvená biografie je nejlepším příkladem toho, jak se celé vyprávění soustřeďuje na matching, který dokud neproběhne, není vlastně o čem mluvit a k čemu se vztahovat. Právě příběh matchingu je ústředním prvkem vyprávění, které je komunikováno jako biografie munisty a umožňuje účast dalších aktérů a případnou demonstraci jejich moci. Vilma je v církvi příliš krátce, a vzhledem k tomu, že ještě neprošla matchingem, její biografie není stabilizovaná. To má také zásadní vliv na nahlížení vlastní identity: Vilma se vnímá jako do určité míry marginalizovaná, nezařaditelná.

Pro shrnutí, vyprávění konvertitů sdílí s první i druhou generací postavu Boha, s nímž lze navázat komunikaci skrze modlitbu a žádat od něj odpověď v nejnapjatějších situacích. Protože se ale v některých případech Bůh jako aktér zvyznamňuje až v posledních letech života (po konverzi), neobjevuje se ve vyprávění tak často jako například u první generace.¹⁸ První generace také dává mnohem větší moc nad matchingem Moonovi, se kterým už neměli konvertité většinou možnost se fyzicky potkat a stává se tak spíše mytickou postavou, jen občas figurující ve snech či komunikující prostřednictvím svých projevů. Zcela chybí dominující postava znalého rodiče, jak jsme ji pozorovali u druhé generace. Částečně může jeho roli přebírat duchovní rodič nebo církevní autorita, kteří pomáhají řešit dilema o akceptaci partnera. Matching je zároveň líčen s náznakem vtipné historiky, celý příběh se ale stále ještě formuje, a proto ani jeho shrnutí není zatím příliš výrazné. Většina konvertitů aktuálně prožívá fázi sžívání se s partnerem, řeší existenční otázky a během toho se učí svůj příběh vyprávět.

Závěr

V úvodu článku jsem předeslala, že matching je nejen ústřední praktikou v Církvi sjednocení, odlišující ji od jiných malých skupin s křesťanskými základy, ale že je zároveň sjednocujícím prvkem při konstrukci životního příběhu munisty.

¹⁸ Nabízí se samozřejmě otázka, zda nižší výskyt aktérů s vazbou na náboženský systém (Ježíš, Bůh, Moon) není také dán skutečností, že v případě konvertitů čerpám téměř výhradně z dat nasbíraných v české komunitě. V případě první generace ale národnost či země původu vypravěče nemá na účast postav tohoto typu žádný vliv, vyskytují se v podstatě v totožných situacích, ať jde o informanta z americké, či české komunity. Předpokládám tedy, že nepůjde o hlavní faktor, který by měl vliv na častější výskyt mocnějších aktérů ve vyprávěních.

Matching je hlavní zápletkou biografie, jejíž základní struktura je sdílena napříč všemi generacemi uvnitř církve a neustále připomínána. Jak je tedy tento zásadní moment vyprávěn? V tomto textu jsem se pokusila ukázat, že příběh matchingu je popisován jako proces, v němž více aktérů spolupracuje na spojení správných životních partnerů, výběr partnera však nikdy nenáleží vypravěči. Některým aktérům je v tomto procesu přiznávána prokazatelně větší schopnost vzhledu do situace pomocí specifických nástrojů, a tím i moc udat správný směr dalším událostem ve vyprávění.

Abychom pochopili strukturu příběhu matchingu, musíme jej vnímat v kontextu ostatních klíčových událostí vyprávění, především pak konverze, jak ji líčí první generace církve. Moonova autobiografie a narace první generace fungují ve velké míře jako modely pro formování dalších vyprávění. Konverze i matching jsou zde momenty vystavené na základním dilematu *ano – ne* (vstoupit – nevstoupit, akceptovat – neakceptovat), během kterých se nelze obejít bez účasti mocnějších aktérů a jejich větších znalostí, schopností a nástrojů, kterými vypravěč sám nedisponuje. Účast těchto aktérů je ze strany vypravěče aktivně vyžadována a podporou rozhodnutí vypravěče tento aktér přebírá také částečně odpovědnost za konečné rozhodnutí, především vytvoření páru. Matching jakožto vrchol vyprávění v sobě zároveň kumuluje výrazné napětí, které je transformováno do podoby krátké, anekdotické epizody. Po uvolnění tohoto napětí je možné příběh krátce shrnout a zdůraznit pozitivní důsledky rozhodnutí, zatímco mocnější aktéři se budování vyprávění nadále účastní.

Druhá generace v církvi přebírá jednoznačně orientaci vyprávění na matching, ten se ale stává více procesem vyjednávání. Toho se účastní především rodiče, kteří díky své církevní biografii, opakovaně i dětmi, mohou v příbězích vystupovat jako mocnější aktéři, kteří vypravěče korigují a usměrňují. Příběhu matchingu se vždy účastní také Bůh, aby sděloval klíčové informace a komunikoval formou modlitba – duchovní zážitek. V druhogeneračních biografiích se ale například téměř nevyskytuje Ježíš, což můžeme snad připsat přebrání jeho historického významu postavou Moona. V této souvislosti je zajímavé, že první generace se s Ježíšem nejvíce setkává v obdobích před konverzí, případně v jejím průběhu, ne však později. Uvnitř církve zřejmě již není důležité s Ježíšem komunikovat, jelikož jeho spasitelskou roli zastává Moon.

Třetí významná skupina uvnitř Církve sjednocení, noví konvertité, vytváří své biografie aktuálně na základě obou předchozích modelů. S první generací sdílí vysokou míru negativního i pozitivního napětí a její příběhy matchingu tak mají větší potenciál se formovat do vtipných historek. V tomto textu bohužel

není dostatek prostoru pro porovnání rozhovorů, které jsem s konvertity prováděla před několika lety těsně po matchingu a v nedávné době, kdy již byl započat manželský či dokonce rodinný život. Právě sledování tohoto vývoje vyprávění v poměrně krátkém časovém úseku je fascinujícím procesem, na kterém lze demonstrovat různé vlivy na formování vyprávění, proměnu užívaného jazyka a zvýznamňování určitých prvků a postav v čase na úkor jiných.

Mnohem více pozornosti by si samozřejmě zasloužila také vyprávění odpadlíků, která zpočátku zcela kopírují standardní vyprávěcí model první generace. Nápadně často ale dochází ke zkomplikování příběhu matchingu ve fázi akceptace. Tato změna struktury zápletky implikuje další dění, které se odlišuje od standardní biografie a je zároveň začátkem opouštění skupiny. Důvodů, proč se z člena stane odpadlík nebo marginální člen, je samozřejmě více, zásadní je ale z hlediska analýzy vyprávění vybočení příběhu matchingu z očekávaného modelu. Anekdotická část tak například získává hořkou příchut, více ve smyslu černého humoru. Proměňuje se také pozice mocnějších aktérů, není ovšem bez zajímavosti, že Bůh je pro odpadlíky bez výjimky stále významným komunikačním partnerem.

Tento článek je pouhým výsekem z pestrého materiálu, který kromě rozhovorů a knih zahrnuje i videa, publikace určené veřejnosti, a především množství terénních poznámek. Existuje mnohem více vrstev, do kterých by se výzkumník mohl ponořit. Kvůli jednoznačnému zaměření tohoto textu na strukturu příběhu matchingu například nezbývá prostoru pro analýzu činnosti významných aktérů, kterými jsou rodinní předci, v Církvi sjednocení neustále zpřítomňovaní a zvaní ke komunikaci. V tomto kontextu by stálo za pozornost všimnout si, jak s otázkou uplatnění zesnulých členů rodiny a církve, kteří „odešli do duchovního světa“, zachází konkrétně samotný Moon. Věnovat bychom se mohli také struktuře duchovních zážitků, zvláště snů, které provázejí nejen konverzi a matching, ale významně se podílejí na budování vyprávění v celém jeho průběhu. Při analýze formování biografí jsem pak záměrně vynechala problematiku takových kontroverzních aktérů, jakými jsou „pravé děti“ (potomci manželů Moonových), Satan, novináři či právě samotní výzkumníci, kteří vstupují do interakcí, kladou otázky a vyvolávají diskuze, jež by bez nich vůbec nebyly vznikly. Velmi zajímavá je také reflexe snahy informantů o zařazování zážitků a zkušeností výzkumníka do vlastních významových sítí a transformace jeho příběhů do známých modelů. K poslednímu zmíněnému tématu se hodlám vrátit v jednom z dalších textů.

Tímto článkem jsem se snažila primárně přispět k porozumění procesu výstavby biografie člena okrajového náboženského hnutí, jež z hlediska většinové

společnosti praktikuje neobvyklý způsob vytváření partnerství a uzavírání sňatku. Jsem přesvědčena, že další analýzou sdílení modelů biografí napříč různými generacemi můžeme porozumět i technikám vymezování se vůči většinové společnosti a definování vlastní jedinečnosti skupiny.

Andrea Beláňová je doktorandkou na Ústavu religionistiky Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. Strávila rok výzkumem na University of Nevada v Reno v USA za podpory Fulbrightova stipendia. V současné době spolupracuje jako terénní výzkumnice na projektu zaměřeném na problematiku domácího školství. Kontakt: andrea.belanova@email.cz

Prameny a literatura

- Beláňová, Andrea. 2011. *Odpadlictví od Církve sjednocení v optice individualizované religiozity*. Rkp. nepublikované diplomové práce na Ústavu religionistiky FF MU.
- Beláňová, Andrea. 2013. „S kým povedu dialog? Vyjednávání o rolích v terénním výzkumu.“ *Biograf* 57, 2013, 1. Dostupné z <http://www.biograf.org/clanek.php?clanek=5706> [cit. 2016-05-05].
- Barker, Eileen. 1983. „Doing Love. Tensions in the Ideal Family.“ Pp. 35–53 in James G. Gene (ed.): *The Family and the Unification Church*. New York: Rose of Sharon.
- Barker, Eileen. 1978. „Living the Divine Principle: Inside the Reverend Sun Myung Moon's Unification Church in Britain.“ *Archives de Sciences Sociales des Religions* 45, 1978, 1: 79–93.
- Barker, Eileen. 1998. „Standing at the Crossroads. The Politics of Marginality in ‚Subversive Organizations‘.“ Pp. 75–95 in David G. Bromley (ed.): *The Politics of Religious Apostasy. The Role of Apostates in the Transformation of Religious Movements*. Westport: Praeger.
- Barker, Eileen. 1984. *The Making of a Moonie. Brainwashing or Choice?* Oxford: B. Blackwell.
- Fujda, Milan. 2005. „What Would an Informant Tell Me after Reading My Paper? On the Theoretical Significance of Ethical Commitment and Political Transparency in Symmetrical Practice of Studying Religion(s).“ *Religio* 23, 2005, 1: 57–86.
- Grace, James H. 1982. *Sexuality and Marriage in the Unification Movement*. Temple University: ProQuest Dissertations & Theses Database.
- Hájek, Martin. 2014. *Čtenář a stroj*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON).
- Hamar, Eleónora. 2008. *Vyprávěná židovství. O narativní konstrukci druhogeneračních židovských identit*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON).
- Herman, David. 2005. *Přirozený jazyk vyprávění*. Brno: Ústav pro českou literaturu AV ČR.
- Hickey, Pat. 2009. *Tahoe Boy. A Journey Back Home*. Santa Ana: Seven Locks.
- Introvigne, Massimo. 2000. *Unification Church. Studies in Contemporary Religion*. Salt Lake City: Signature Books.

- Kotze, Conrad P. – Coetzee, Jan K. – Elliker, Florian – Eberle, Thomas S. 2015. „Strangers but for Stories. The Role of Storytelling in the Construction of Contemporary White Afrikaans-Speaking Identity in Central South Africa.“ *Forum Qualitative Sozialforschung* 6, 2015, 1. Dostupné z <http://www.qualitative-research.net/index.php/fqs/article/view/2133/3767> [cit. 2016-05-05].
- Labor, William – Waletzky, Joshua. 1997. „Narrative Analysis. Oral Versions of Personal Experience.“ *Journal of Narrative and Life History* 7, 1997, 1–4: 3–38.
- Lužný, Dušan. 1997. *Nová náboženská hnutí*. Brno: Masarykova univerzita.
- Lužný, Dušan, 2012. „Projekt ‚Pronásledování, exkluze a tolerance netradičních náboženských menšin – případ českého buddhismu a Církve sjednocení před a po roce 1989‘.“ *Religio* 20, 2012, 2: 281–285.
- Mun, Son-Mjong. 2010. *Na cestě ke světu míru, lásky a harmonie*. Praha: Ideál.
- Nevalainen, Kirsti. 2011. *Change of Blood Lineage Through Ritual Sex in the Unification Church*. S. l.
- Palmer, Susan J. 1994. *Moon Sisters, Krishna Mothers, Rajneesh Lovers. Women's Roles in New Religions*. New York: Syracuse UP.
- Spalová, Barbora. 2012. *Bůh ví proč. Studie paměť a režimů moci v křesťanských církvích v Severních Čechách*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK).
- Squarcini, Federico. 2002. „‚Power of Mysticism‘ and ‚Mysticism of Power‘. Understanding the Sociopolitical History of a Neo-Hindu Movement.“ *Social Compass* 49, 2002, 3: 343–364.
- Weber, Max. 1997. *Autorita, etika a společnost. Pohled sociologa do dějin*. Praha: Mladá fronta.